

Epimenidés z Knóssu

Fragmenta DK 3 B

Theogonie (Věštby), Krétika

Θεογονία ἢ Χρησμοί. Κρητικά

B 1 /1 = Pseudo-Pavel z Tarsu, Ad Titum I, 12

Jeden z nich, jejich vlastní prorok, řekl:

„Kréťané jsou vždycky lháři, zlé bestie a břicha líná.“

A je to pravdivé svědectví.

εἶπέν τις ἐξ αὐτῶν, ἴδιος αὐτῶν προφήτης·

Κρηῆτες ἀεὶ ψευῆσαι, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.

ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής.

B 1 /2 = Kléméns Alexandrijský, Stromata I, 59,1-2

Jako sedmého [z mudrců] někteří uvádí Periandra z Korintu, druzí skythského Anacharsia, další pak Epimenida z Kréty, [řeckého věštce,] kterého v listu *Titovi* zmiňuje apoštol Pavel těmito slovy: B 1.

τὸν δὲ ἕβδομον οἱ μὲν Περιάνδρον εἶναι λέγουσιν τὸν Κορίνθιον οἱ δὲ Ἄναχαρσιν τὸν Σκύθην οἱ δὲ Ἐπιμενίδην τὸν Κρηῆτα, [ὄν Ἑλληνικὸν οἶδε προφήτην,] οὗ μέμνηται ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Τίτον ἐπιστολῇ.

B 1 /3 = Hieronymus, Comm. in ep. ad Tit. VII, 606 Migne

dicitur autem iste versiculus in Epimenidis Cretensis poetae Oraculis reperiri (...) denique ipse liber Oraculorum titulo praenotatur.

B 1 /4 = Hieronymus, Ep. 70 (I, 666 M.)

cuius heroici hemistichium postea Callimachus usurpavit.

Cfr. Kallimachos, In Jovem I, 8:

„Κρη̄τες ἀεὶ ψεῦσαι“· καὶ γὰρ τάφον, ὧ̄ ἄνα, σεῖο
Κρη̄τες ἐτεκτήναντο· σὺ δ' οὐ θάνες· ἐσσῑ γὰρ αἰεὶ.

B 1 /5 = Maximus z Tyru, Dialexeis 38 (p. 439, 14 Hobein = c. 22; p. 224 Dav.)

ἦλθεν Ἀθήναζε καὶ ἄλλος Κρη̄ς ἀνὴρ ὄνομα Ἐπιμενίδης· οὐδὲ οὗτος ἔσχεν εἰπεῖν αὐτῷ διδάσκαλον ἀλλ' ἦν μὲν δεινὸς τὰ θεῖα, ὥστε τὴν Ἀθηναίων πόλιν κακουμένην λοιμῶι καὶ στάσει διεσώσατο ἐκθυσάμενος· δεινὸς δὲ ἦν ταῦτα οὐ μαθῶν, ἀλλ' ὕπνον αὐτῷ διηγείτο μακρὸν καὶ ὄνειρον διδάσκαλον.

B 1 /6 = Maximus z Tyru, Dialexeis 10 (p. 110,13 Hobein = c. 28; p. 286 Dav.)

ἀφίκετό ποτε Ἀθήναζε ἀνὴρ Κρη̄ς ὄνομα Ἐπιμενίδης κομίζων λόγον οὕτως ῥηθέντα πιστεύεσθαι χαλεπὸν· [μέσης γὰρ] ἡμέρας ἐν Δικταίου Διὸς τῷ ἄνθρωπῳ κείμενος ὕπνω βαθεῖ ἔτη συχνὰ ὄναρ ἔφη ἐντυχεῖν αὐτὸς θεοῖς καὶ θεῶν λόγοις καὶ

Ἄληθείαι καὶ Δίκηι. Τοιαῦτα ἄττα διαμυθολογῶν ἠνίττετο, οἶμαι, ὁ Ἐπιμενίδης, ὡς ἄρα ὁ ἐν γῆ βίος ταῖς τῶν νθρώπων ψυχαῖς ὄνειρατι ἕοικεν μακροῦ καὶ πολυετεί.

B 2 /1 = Aelianus Claudius, De natura animalium XII, 7

καὶ μέντοι καὶ τὸν Νεμεαῖον λέοντα τῆς σελήνης ἐκπεσεῖν φασι. λέγει γοῦν καὶ τὰ Ἐπιμενίδου ἔπη·

καὶ γὰρ ἐγὼ γένος εἰμὶ Σελήνης ἠυκόμοιο,
ἢ δεινὸν φρίξασ' ἀπεσεῖσατο θῆρα λέοντα·
ἐν Νεμέαι δ' ἄγχουσ' αὐτὸν διὰ πότνιαν Ἥραν
[θεῖη ἰς ἐδάμασσε βίης Ἡρακληείης].

B 2 /2 = Hérodóros in: Tatianos, Oratio ad Graecos 27-28

πῶς οὐκ ἠλίθιον πιθέσθαι τοῖς Ἡροδώρου βιβλίοις περὶ τοῦ καθ' Ἡρακλέα λόγου, γῆν ἄνω κηρύττουσιν [τὴν σελήνην] κατεληλυθέναι τε ἀπ' αὐτῆς λέοντα τὸν ὑφ' Ἡρακλέους φονευθέντα;

B 3 = Aristotelés, Politica I, 2; 1252b13

ἢ μὲν οὖν εἰς πᾶσαν ἡμέραν συνεστηκυῖα κοινωνία κατὰ φύσιν οἶκός ἐστιν, οὗς ὁ μὲν Χαρώνδας καλεῖ ὁμοσιπύους, Ἐπιμενίδης δὲ ὁ Κρής ὁμοκάπνους.

B 4 = Aristotelés, Rhetorica III, 17; 1418a21

Řečnit na shromážděních je sice obtížnější než řečnit na soudech. Právem, protože se to týká budoucnosti, zatímco to první minulosti, a tu „mohou vědět docela dobře i věštci“, jak praví Epimenidés z Kréty. Ten totiž nikdy nevěstil o budoucích věcech, nýbrž jenom o těch, jež se sice již staly, ale nebyly ještě jasné.

τὸ δὲ δημηγορεῖν χαλεπώτερον τοῦ δικάζεσθαι, εἰκότως, διότι περὶ τὸ μέλλον· ἐκεῖνο δὲ περὶ τὸ γεγονός, ὃ ἐπιστητὸν ἤδη καὶ τοῖς μάντεσιν, ὡς ἔφη Ἐπιμενίδης ὁ Κρήσις· ἐκεῖνος[?] γὰρ περὶ τῶν ἐσομένων οὐκ ἔμαντεύετο, ἀλλὰ περὶ τῶν γεγονότων, ἀδήλων δέ.

B 5 /1 = Damaskios, De principiis 124; I,320,17 R. (Eudémos, fr. 117)

Epimenidés prý předpokládal dva počátky, Vzduch (*Aér*) a Noc (*Nyx*) ... , z nich se zrodilo Podsvětí (*Tartaros*) ... , třetí to tuším počátek, jaksi smíšený a sloučený z oněch dvou, ze kterých vzešli dva Titáni ... a když se spolu spojili, vzniklo vejce...

τὸν δὲ Ἐπιμενίδην δύο πρώτας ἀρχὰς ὑποθέσθαι Ἄερα καὶ Νύκτα ..., ἐξ ὧν γεννηθῆναι Τάρταρον, οἶμαι τὴν τρίτην ἀρχήν, ὡς τινα μικτὴν ἐκ τῶν δυεῖν συγκραθεῖσαν, ἐξ ὧν δύο Τιτᾶνας (τὴν νοητὴν μεσότητα οὕτω καλέσαντα, διότι ἐπ' ἄμφω ἰδιατείνει τὸ τε ἄκρον καὶ τὸ πέρασ), ὧν μιχθέντων ἀλλήλοισι ὠιδὸν γενέσθαι .... ἐξ οὗ πάλιν ἄλλην γενεὰν προελθεῖν.

B 5 /2 = Filodémos, De pietate 47a2; p. 19

(ἐν δὲ τοῖς εἰς Ἐπιμενίδην ἀναφερομένοις ἔπεσιν) ἐξ Ἀέρος καὶ Νυκτὸς τὰ πάντα συστήναι [ὥσπερ καὶ] Ὅμηρος [ἀποφαί]νετ' Ὀκεανὸν ἐκ Τηθύος τοὺς θεοὺς γεννᾶν [λέγων]· Ὀκεανὸν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν (III, 201), [ἕτερός] τις δὲ Κρόνον τε καὶ Ῥέαν, οἱ δὲ [Δία καὶ] Ἥραν πατέρα καὶ μητέρα θεῶν νομίζουσιν.

B 6 = Pausaniás, Periagogae VIII, 18, 2

[O styžském pramenu:]

Epimenidés z Kréty napsal, že Styx je dcera Ókeanu; že však nežila s Pallantem, nýbrž že z nějakého Peíranta porodila Echidna...

Ἐπιμενίδης δὲ ὁ Κρής εἶναι μὲν καὶ οὗτος θυγατέρα Ὀκεανοῦ τὴν Στύγα ἐποίησε, συνοικεῖν δὲ αὐτὴν οὐ Πάλλαντι, ἀλλὰ ἐκ Πείραντος Ἐχιδναν τεκεῖν, ὅστις δὴ ὁ Πείρας ἐστί.

B 7 = Filodémos, De pietate 46b7; p. 18 G.

τὰς Ἀρπ[υίας θεᾶς] οὔσας ὑπ[ὸ τῶν Βορέου παί]δων ...

(18) [Ἐπι]μενίδη[ς γὰρ Ὀκε]ανοῦ καὶ Γ[ῆς γεννήμα]τ' εἶναι, π[ερὶ δὲ Ῥή]γιον [?] αὐ[τὰς φονευθῆ]ναί [?] φ[ησιν].

B 8 = Filodémos, De pietate 61b 1; p. 46 G.

[ἐπιθέσθαι Τυφῶνα εἰρή]κα[σι τῇ βασιλείαι] Διός, [ὡς Αἰσχύλος] ἐν Προ[μηθεῖ καὶ Ἀ]κουσίλα[ος (9 B 7) καὶ Ἐπι]μενίδη[ς καὶ ἄλλοι] πολλοί. [παρ' Ἐπι]μενίδη[ι δ']

ἀναβάς] Τυφῶν [καθεύδον]τος Διὸς [ἐπὶ τὸ βα]σίλειον, ἐ[πικρα]τήσ[ας δὲ τῶν
 πυλῶν] καθι[κέσθαι μὲν ἔσω], παρα[βοηθήσας δὲ] ὁ Ζεὺς [καὶ τὸ βασιλει]ον ἰδῶ[ν
 ληφθὲν κτεῖ]ναι λέγ[εται κεραυνῶι].

B 9 = Filodémos, De pietate 92, 24; p. 43 G.

καὶ τὰς Ἀρπυίας τὰ μῆ[λα φ]υλάττειν Ἀκο[υσίλ]αος (9 B 5), Ἐπιμενίδης δὲ καὶ
 τοῦτο καὶ τὰς αὐτὰς εἶναι ταῖς Ἑσπερίσιν.

B 10 = Plútarchos, Solon 12

τὸ δὲ μέγιστον, ἰλασμοῖς τισι καὶ καθαρμοῖς καὶ ἰδρύσεισι κατοργιάσας καὶ
 καθοσιώσας τὴν πόλιν ὑπήκοον τοῦ δικαίου καὶ μᾶλλον εὐπειθῆ πρὸς ὁμόνοιαν
 κατέστησε. λέγεται δὲ τὴν Μουνιχίαν ἰδὼν καὶ καταμαθῶν πολὺν χρόνον εἰπεῖν
 πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς τυφλὸν ἐστὶ τοῦ μέλλοντος ἄνθρωπος· ἐκφαγεῖν γὰρ ἂν
 Ἀθηναίους τοῖς αὐτῶν ὁδοῦσιν, εἰ προήιδεσαν ὅσα τὴν πόλιν ἀνιάσει τὸ χωρίον.

B 11 = Plútarchos, De defectu oraculorum 1; 409e

[Prý Epimenidův komentář k mytickému pokusu, při kterém měli ptáci obletět svět a dorazit do
 Delf:]

Neboť uprostřed země ani moře nebylo pupku;
 je-li snad nějaký, bohům je zřejmý, však nezjevný smrtelníkům.

ἀετούς τινας ἢ κύκνους (...) μυθολογοῦσιν ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς γῆς ἐπὶ τὸ μέσον
φερομένους εἰς ταῦτὸ συμπεσεῖν Πυθοῖ περὶ τὸν καλούμενον ὀμφαλόν· ὕστερον δὲ
χρόνῳ τὸν Φαίστιον Ἐπιμενίδην ἐλέγχοντα τὸν μῦθον ἐπὶ τοῦ θεοῦ καὶ λαβόντα
χρησμὸν ἀσαφῆ καὶ ἀμφίβολον εἶπεῖν·

οὔτε γὰρ ἦν γαίης μέσος ὀμφαλὸς οὔτε θαλάσσης·
εἰ δέ τις ἔστι, θεοῖς δῆλος, θνητοῖσι δ' ἄφαντος.

B 12 = Scholia Apollonium Rhodium II, 1122

τούτους δὲ Ἡρόδωρος (FGrHist. 31 F 39 I 223) φησιν ἐκ Χαλκιόπης τῆς Αἰήτου
θυγατρὸς, Ἀκουσίλαος (8 B 25) δὲ καὶ Ἡσίοδος ἐν ταῖς Μεγάλαις Ἡοίαις (fr. 152; Rz.
2) φασὶν ἐξ Ἰοφώσσης τῆς Αἰήτου. καὶ οὗτος (Apoll. II, 1155) μὲν φησιν αὐτοὺς
τέσσαρας· Ἄργον, Φρόντιν, Μέλανα, Κυτίσωρον. Ἐπιμενίδης δὲ πέμπτον
προστίθησι Πρέσβωνα.

Cfr. Apollónios Rhod., Argonautica II, 1155:

τῶδε Κυτίσωρος πέλει οὔνομα, τῶδέ τε Φρόντις,
τῶ δὲ Μέλας, ἐμὲ δ' αὐτὸν ἐπικλείοιτέ κεν Ἄργον.

B 13 = Scholia Apollonium Rhodium III, 242

Ἐπιμενίδης δὲ φησι Κορίνθιον τῶι γένει τὸν Αἰήτην, μητέρα δὲ αὐτοῦ Ἐφύραν φησί.

B 14 = Scholia Apollonium Rhodium IV, 57

Ἐπιμεν. δὲ αὐτὸν παρὰ θεοῖς διατρίβοντα ἐρασθῆναί φησι τῆς Ἥρας· διόπερ Διὸς αλεπήναντος αἰτήσασθαι διὰ παντὸς καθεύδειν.

B 15 = Scholia in Euripidem Phoen. 13

Ἐπιμενίδης Εὐρύκλειαν τὴν Ἐκφαντός φησιν αὐτὸν γεγαμηκέναι, ἔξ ἧς εἶναι τὸν Οἰδίποδα.

B 16 /1 = Scholia in Euripidem Rhes. 36

Ἐπιμενίδης δὲ Καλλιστοῦς καὶ Διὸς παῖδας γεγενῆσθαι Πᾶνα καὶ Ἀρκάδα διδύμους.

B 16 /2 = Scholia in Theocritum Ambr. I, 3; p. 28 W.

Ἐπιμενίδης δὲ ἐν τοῖς ποιήμασιν Διὸς καὶ Καλλιστοῦς Πᾶνα καὶ Ἀρκάδα διδύμους.

B 17 = Scholia in Pindarum Olym. I, 127

τούτῳ τῷ ἀριθμῷ τῶν ἀπολομένων μνηστήρων καὶ Ἡσίοδος (fr. 147 Rz.) καὶ Ἐπιμενίδης συμμαρτυρεῖ.

B 18 = Scholia in Pindarum Olym. VII, 24

Ἡρόφιλος δὲ Ποσειδῶνος καὶ Ἀφροδίτης τὴν Ῥόδον εἶναί φησιν, Ἐπιμενίδης δὲ αὐτὴν Ὠκεανοῦ γενεαλογεῖ, ἀφ' ἧς τὴν πόλιν ὠνομάσθαι.

B 19 = Scholia in Sophoclem Oed. Col. 42

Ἐπιμενίδης Κρόνου φησὶ τὰς Εὐμενίδας·

ἐκ τοῦ καλλίκομος γένετο χρυσῆ Ἀφροδίτη
Μοῖραί τ' ἀθάνατοι καὶ Ἐρινύες αἰολόδωροι.

Κρητικά

B 20 = Diodóros Siculus, Bibliotheca historica V, 80

ἐπεὶ δὲ τῶν τὰ Κρητικά γεγραφότων οἱ πλεῖστοι διαφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους, οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἐὰν μὴ πᾶσιν ὁμολογούμενα λέγωμεν· τοῖς γὰρ τὰ πιθανώτερα λέγουσι καὶ μάλιστα πιστευομένοις ἐπηκολουθήσαμεν, ἃ μὲν Ἐπιμενίδῃ τῶι θεολόγῳ προσσχόντες, ἃ δὲ Δωσιάδῃ καὶ Σωσικράτει καὶ Λαοσθενίδαί.

B 21 = Arátos, Phaenomena 163-164

[O stejnojmenné hvězdě v Souhvězdí Vozky; v návaznosti na krétský mýtus o Diově narození v jeskyni:]

Posvátná Koza, o níž je zvěst, že přidržela vémě Diovi;
„Loketní“ kozou ji zvou věštecí Dia.

Αἶξ ἰερόη, τὴν μὲν τε λόγος Διὶ μαζὸν ἐπισχεῖν·
᾽Ωλενίην δέ μιν Αἶγα Διὸς καλέουσ' ὑποφῆται.

B 22 = Arátos, Phaenomena 30

[O souhvězdích Medvědic, které tančí kolem pólu:]

... A je-li tomu tak,
pak úradkem velkého Dia vstoupily na nebe z Kréty
za to, že jej tehdy, když byl maličký, uložily
ve vonící Ídské jeskyni poblíž hory Dikté,
a celý rok o něho pečovaly,
zatímco diktyjští Kúrétí klamali Krona.

... εἰ ἔτεον δῆ,
Κρήτηθεν κεῖναί γε Διὸς μεγάλου ἰότητι
οὐρανὸν εἰσανέβησαν, ὃ μιν τότε κουρίζοντα
δίκτωι ἐν εὐώδει ὄρεος σχεδὸν Ἰδαίῳ
ἄντρου ἐγκατέθεντο καὶ ἔτρεφον, εἰς ἐνιαυτὸν
Δικταῖοι Κούρητες ὅτε Κρόνον ἐψεύδοντο.

B 23 = Scholia in Aratum 46 (349, 23 M.)

φέρεται δὲ περὶ τοῦ Δράκοντος Κρητικὸς μῦθος, ὡς ἄρα ἐπιόντος ποτὲ τοῦ Κρόνου ὁ
Ζεὺς εὐλαβηθεὶς ἑαυτὸν μὲν εἰς δράκοντα μετεμόρφωσε, τὰς δὲ τροφούς εἰς

ἄρκτους καὶ ἀπατήσας τὸν πατέρα μετὰ τὸ προλαβεῖν τὴν βασιλείαν τὸ συμβὰν
 ἑαυτῶι τε καὶ ταῖς τροφοῖς τῶι ἄρκτικῶι ἐνεστήριξε κύκλωι.

B 24 = Pseudo-Eratosthenés, Catasterismi 27

Αἰγοκέρωσ. οὗτός ἐστι τῶι εἶδει ὅμοιος τῶι Αἰγίπανι· ἐξ ἐκείνου γὰρ γέγονεν· ἔχει δὲ
 θηρίου τὰ κάτω μέρη καὶ κέρατα ἐπὶ τῆι κεφαλῆι· ἐτιμήθη δὲ διὰ τὸ σύντροφος εἶναι
 τῶι Δίι, καθάπερ Ἐπιμενίδης ὁ τὰ Κρητικὰ ἱστορῶν φησιν, ὅτι ἐν τῆι Ἰδίῃ συνῆν
 αὐτῶι, ὅτε ἐπὶ τοὺς Τιτᾶνας ἐστράτευσεν· οὗτος δὲ δοκεῖ εὐρεῖν τὸν κόχλον, ἐν ᾧ
 τοὺς συμμάχους καθώπλισε, διὰ τὸ τοῦ ἤχου Πανικὸν καλούμενον, ὃ οἱ Τιτᾶνες
 ἔφυγον. παραλαβὼν δὲ τὴν ἀρχὴν [Ζεύς] ἐν τοῖς ἄστροις αὐτὸν ἔθηκε καὶ τὴν Αἶγα
 τὴν μητέρα. διὰ δὲ [τὸ] τὸν κόχλον [εὐρεῖν] ἐν τῆι θαλάσσηι παράσημον ἔχει ἰχθύος
 [οὐράν].

B 25 = Pseudo-Eratosthenés, Catasterismi 5 (Marc.); p. 5, 21 Olivieri

[περὶ τοῦ Στεφάνου] οὗτος λέγεται ὁ τῆς Ἀριάδνης (...) ὃ τε τὰ Κρητικὰ γεγραφῶς
 λέγει, [ὅτι] ὅτε ἦλθε Διόνυσος πρὸς Μίνω φθειρᾶι βουλόμενος αὐτήν, δῶρον αὐτῆι
 τοῦτον δέδωκεν, ᾧ ἠπατήθη ἡ Ἀριάδνη. Ἡφαίστου δὲ ἔργον εἶναί φασιν ἐκ χρυσοῦ
 πυρώδους καὶ λίθων Ἰνδικῶν ... ἐν δὲ τοῖς ἄστροις ὕστερον αὐτὸν τεθηκέναι.

B 26 = Lydus Joannes Laurentius, De mensibus IV, 17

οί δὲ περὶ Ἐπιμενίδην ἄρρενα καὶ θήλειαν ἐμύθευσαν τοὺς Διοσκόρους, τὸν μὲν αἰῶνα ὡσπερ μονάδα, τὴν δὲ φύσιν ὡς δυάδα καλέσαντες· ἐκ γὰρ μονάδος καὶ δυάδος ὁ πᾶς ζωογονικὸς καὶ ψυχογονικὸς ἐξεβλάστησεν ἀριθμὸς.